

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการพัฒนาประเทศ มีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้าน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม การเมืองและการปกครอง เหตุใดที่การเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย ยังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ย่อมหมายถึงความต้องการของบุคคลากรในการศึกษายังมีตลอดชีวิตนั่นเอง (ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2545 : 19)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเมือง และการปกครอง ด้วยอิทธิพลของสภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ รวมถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ดังจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาทำให้มนุษย์ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังที่ อารุง จันทวานิช (2542 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า การศึกษามีบทบาทและความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในโลกยุคโลกาภิวัตน์นั้น ทรัพยากรที่สำคัญที่สุด คือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เพราะความรู้ ความสามารถ และศักยภาพในการผลิตของแต่ละประเทศ ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ของคนในชาติ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ชูศรี สุวรรณโชติ (2544 : 1) ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาพื้นฐานคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ความแตกต่างของมนุษย์กับสัตว์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การที่มนุษย์ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการศึกษาที่มีระบบ หรือการศึกษานอกระบบก็ตาม การจัดการศึกษาทุกระบบจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศได้นั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับชีวิตจริง และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาเกี่ยวกับ มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 24 ระบุว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในมาตรา 27 กำหนดไว้ว่าให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน นำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไปจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมาตรา 41 ยังกำหนดไว้ดีกว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษา ในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นของตน

จากที่กล่าวมาข้างต้นย่อมเห็นได้ว่าบุคลากรของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย พระราชบัญญัติ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว ประเทศไทยได้จัดกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนชาวไทยมานานแล้ว แต่จะเห็นได้ว่า การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงและได้วิวัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ คือ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรมาเป็นระยะ จนกระทั่งมีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับหลังสุด เมื่อพุทธศักราช 2544 ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงคือ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจของประเทศและที่สำคัญหลักสูตรเดิม มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ คือ ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ เช่น การนำหลักสูตรไปใช้ ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด ไม่สามารถ สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการดำเนินชีวิต และการกำหนดหลักสูตรจากแกนกลางยังไม่สามารถสะท้อนต่อสภาพความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ข้อที่ 4 ระบุว่า “เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้” จึงเห็นได้ว่าเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งการติดตามประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษา มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น สามารถดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้เรียนรู้จัก และเข้าใจท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนาท้องถิ่น มีความรัก และความผูกพันกับท้องถิ่นของตน สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ดังที่ พุทธศรี ไม้ทอง (2543 : 14) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันไป ดังนั้น การนำหลักสูตรแกนกลาง หรือหลักสูตรแม่บทไปสู่การปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตร ให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์นั้นจากชุมชนหรือท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง ทั้งยังช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพันในท้องถิ่นของตนเอง และสามารถตอบสนองต่อสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นนั้น ๆ ได้

ถึงแม้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จะเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถที่จะพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ผ่านมานั้น หน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ซึ่งได้แก่หน่วยงานในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน ยังไม่สามารถที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากรายการการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการพัฒนาและใช้หลักสูตรท้องถิ่นของหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เขตการศึกษา 5 สาราญ ชวนวัน (2542 : 150-151) พบว่า ในการพัฒนาและการใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยงานที่มีการปฏิบัติจริง ในระดับเขตการศึกษา จังหวัดและอำเภอ มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบอีกว่าปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาด้านการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิจิตรา ไสยยะ (2543 : 149) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 พบว่า ศึกษาในเทศก์ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.88 พบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ความเข้าใจของบุคลากรท้องถิ่น เนื่องจากการที่บุคลากรท้องถิ่น ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 83.33 ได้พบปัญหาครุขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากครูไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ขณะที่ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 55.55 ที่พบปัญหาภาระงานของครูที่มีมาก ทำให้ครูไม่มีเวลาดำเนินการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

จากการที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปฏิบัติจริงในการพัฒนาและการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในระดับน้อย และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถดังกล่าวย่อมส่งผลให้การพัฒนาการศึกษาของชาติไม่สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการศึกษา ให้มีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดและนำมาประยุกต์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้นได้

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ถือเป็นบทบาทและหน้าที่สำคัญของครูผู้สอนอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากงานในหน้าที่อื่น ๆ ที่ต้องทำประจำ โดยต้องร่วมมือกับชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมตามต้องการ

สำหรับกรณีของโรงเรียนวัดชัยสิทธิารามนี้ เป็นโรงเรียนอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง และจัดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง ซึ่งได้จัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีครูรวม 15 คน และนักเรียน รวม 230 คน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ คือหมู่บ้านชัยฤทธิ ชาวบ้านและผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ นักเรียน

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ทำงานก่อสร้าง ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และบาง ส่วนประกอบอาชีพทำนา แต่ปัจจุบันนี้เด็กนักเรียนไม่มีโอกาสได้รับการเรียนรู้ เรื่อง พืชพื้นบ้าน เมื่อนักเรียนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ก็มุ่งที่จะเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม นับเป็นสิ่งที่ น่าเสียดายอย่างยิ่ง ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ เรื่อง พืชพื้นบ้านไม่ตรงกับความต้องการของ ชุมชน และส่งเสริมให้นักเรียนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ อนุรักษ์ หรือนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตหลังจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว สาเหตุอีกประการหนึ่งของ ปัญหาก็คือ เกิดจากการศึกษาของโรงเรียน ที่ไม่สามารถพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้อง หรือสนอง ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นได้

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จ จะต้องตรงกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น และตรงกับคุณภาพของผู้เรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตลอดจนการปฏิรูปการศึกษา ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรอย่างยิ่ง ที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบล ชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ที่มีประสิทธิภาพ โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จะส่งผลให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความ เข้าใจและประสบการณ์จากการเรียนรู้ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้วิชา วิทยาศาสตร์ และการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่องพืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้หลักสูตรท้องถิ่นระดับโรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืช พื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ในขั้นวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่นเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดชัยสิทธิาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์หาความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่

2.1 กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดชัยสิทธิาราม ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 9 คน

2.2 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดชัยสิทธิาราม ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 15 คน

2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนไชโยบูรพา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 ห้องเรียน

ขั้นที่ 2 การจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ในขั้นการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทฤษฎีการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ และธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในขั้นตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ เอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบหลักสูตร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ขั้นที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในขั้นตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 25 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ในขั้นการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 25 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง โดยพิจารณาจาก

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 ทักษะการปฏิบัติงานและคุณลักษณะความกระตือรือร้นในการเรียน

3.3 เจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 – เมษายน พ.ศ. 2551 โดยสำรวจความต้องการของท้องถิ่นตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 และตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2550 จากนั้นได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้ ระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 รวมเป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ (คาบละ 1 ชั่วโมง) รวม 20 คาบ

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

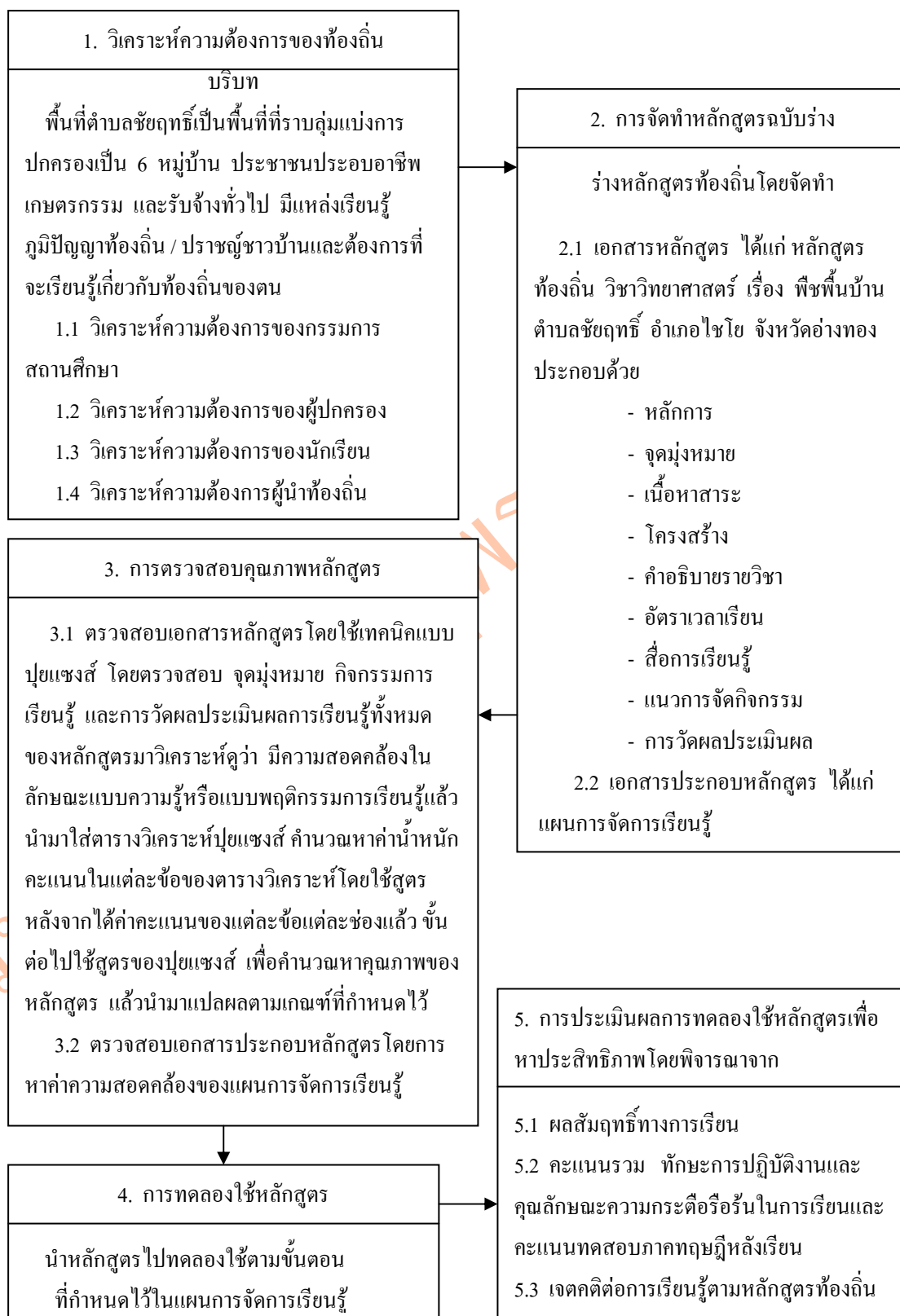
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยนำหลักสูตรท้องถิ่นวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นเนื้อหาในการทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักวิชาการ และนักพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 14) ; ไทเลอร์ (Tyler. 1950 : 1) ; ทาบา (Taba. 1962 : 12) ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 123 – 134) ; วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 124) ; นิคม ชมพุดวง (2546 : 111 – 113) ; ลำลี รักสุทธิ (2544 : 35 – 36) และ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 75 – 155) จาก การศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้สรุปรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบล ชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีกระบวนการพัฒนา 5 ขั้น ดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น
- ขั้นที่ 2 การจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง
- ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร
- ขั้นที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร
- ขั้นที่ 5 การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนแนวคิดในการวิจัยสามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่เป็นสาระเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้เนื้อหา พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ให้มีกรอบความเหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของช่วงชั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แนวทางการวัดผลและประเมินผล ตามขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 การจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

ขั้นที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดชัยสิทธิาราม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยเป็นหลักสูตรสาระเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ประสิทธิภาพของหลักสูตร หมายถึง ผลที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง โดยพิจารณาจาก

1. ผลการเปรียบเทียบ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ผ่านการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น มีคะแนนรวมทักษะการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะความกระตือรือร้นในการเรียน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นหลังเรียน ได้คะแนนรวมทั้งห้องเฉลี่ยเกินร้อยละ 80
3. นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน มีเจตคติต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเฉลี่ยทั้งห้องเกินร้อยละ 80

ทักษะการปฏิบัติงาน หมายถึง การวัดที่ใช้สถานการณ์ เพื่อทดสอบการปฏิบัติงานของผู้เรียน ซึ่งเป็นการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติงาน คือ การสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล รายกลุ่ม แฟ้มสะสมงาน และโครงการ

คุณลักษณะความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง คะแนนพฤติกรรมที่นักเรียน แสดงออกในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ซักถามเมื่อไม่เข้าใจ อาสาทำงาน เตรียมพร้อมที่ จะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไม่เบื่อหน่ายหรือฝืนใจ ร่วมมือกันทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แก้ปัญหา และข้อบกพร่องในขณะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งงานทันเวลา และปรับปรุงพัฒนางาน ซึ่งวัดจาก การสังเกตประกอบแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง คะแนนจากการสอบวัดความคิดเห็น ความรู้สึก และทำที่พฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอลำโพง จังหวัดอ่างทอง ซึ่งวัดจากการตอบแบบวัดเจตคติต่อ การเรียนหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

คะแนนรวม หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดทักษะการปฏิบัติงานและคุณลักษณะความ กระตือรือร้นในการเรียนและคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น หลังเรียน ตามอัตราส่วน 40 : 30 : 30 ได้คะแนนรวมทั้งห้องเฉลี่ยเกินร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง คะแนนซึ่งได้จากแบบทดสอบที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอลำโพง จังหวัด อ่างทอง

คุณภาพของหลักสูตร (Puissance Measure) หมายถึง ค่าของตัวเลขที่คำนวณจากการ ใช้สูตร

โดยมีเกณฑ์การแปลค่าระดับคุณภาพ

ค่าของ P.M. ตั้งแต่ 1 – 4 หมายถึง หลักสูตรที่มีคุณภาพต่ำหรือควรแก้ไข

ค่าของ P.M. ตั้งแต่ 5 – 10 หมายถึง หลักสูตรมีคุณภาพปานกลาง หรือใช้ได้

ค่าของ P.M. ตั้งแต่ 11 – 18 หมายถึง หลักสูตรมีคุณภาพสูง หรือดีมาก

ผู้นำชุมชน หมายถึง นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลชัยฤทธิ์และกำนันตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอลำโพง จังหวัดอ่างทอง

พืชพื้นบ้าน หมายถึง พืชพื้นบ้านที่ประชาชนตำบลชัยฤทธิ์ นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิต ประจำวัน อาจแบ่งเป็น พืชสมุนไพร พืชอาหาร พืชให้สีแต่งอาหารและให้สีย้อม พืชมีพิษ และ พืชที่ใช้ในงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

ท้องถิ่น หมายถึง หมู่บ้านตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอลำโพง จังหวัดอ่างทอง

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดชัยสิทธิาราม ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอลำโพง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 25 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำโพง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนวัดชัยสิทธิาราม ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางให้กับโรงเรียนในจังหวัดอ่างทองและใกล้เคียง สามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้
2. ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์
3. เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชท้องถิ่น ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้
4. นักเรียน เกิดความรัก ภูมิใจ และรู้คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ผู้ปกครองและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น